

Χλωρίδα και Πανίδα στον Ελαιώνα της Λέσβου

Μάκης Αξιώτης

Ιατρός, Γεν. Χειρουργός

Στο νησί τα 10 περίπου εκατ. Ελαιόδενδρα καλύπτουν μια μεγάλη έκταση, κύρια του νοτιοανατολικού του τμήματος, όπου υπάρχουν ασβεστολιθικά πετρώματα και σχιστόλιθοι του υποστρώματος (περιοχές Γέρας, Αγιάσου και Πλωμαρίου) καθώς επίσης και αρκετούς κάμπους και λόφους, στο υπόλοιπο, ηφαιστειογενές νησί.

Από τις κορυφές των λόφων έως τις παραλίες, δημιουργείται ένα συνεχές ασημοπράσινο κάλυμμα, που στην πραγματικότητα είναι ένα «καλλιεργούμενο δάσος». Τα ρυάκια και οι χείμαρροι που τον διασχίζουν αποτελούν δρόμους του νερού, με ξεχωριστή πανίδα και χλωρίδα, η οποία συνυπάρχει με αυτήν του ελαιώνα.

Ο ελαιώνας αποτελεί ένα οικοσύστημα σύνθετο και μεταβαλλόμενο κατά τόπους, αφού οι ανθρώπινες δραστηριότητες με την χρήση φυτοφαρμάκων και εκχερσώσεων επεμβαίνουν δραστικά στην βιοποικιλότητα του. Επίσης η μερική εγκατάλειψη του δίνει την ευκαιρία στην ανάπτυξη των φρυγάνων και στην δημιουργία των γνωστών «ρουμανιών», στην Λέσβο.

Χλωρίδα του ελαιώνα.

Δένδρα. Η **Γκορτζιά** (*Pyrus amygdaliformis*). Εδώ εμβολιάζεται η **Αχλαδιά** (*P.communis*) της οποίας υπάρχουν αρκετές ποικιλίες στον ελαιώνα (αχτσέδες, λεμονάπιδα, κοκκινάπιδα, τσιλομπάρματα, κοντούλες κ.α.). Το **κυπαρίσσι** (*Cupressus sempervirens*), η **Τραχεία πεύκη** (*Pinus brutia*), η **Δρυς**, το ρουπάκι (*Quercus rubescens*).

Θάμνοι στα χωρίσματα και στα ρουμάνια. Η **τσικουδιά** ή πετραμίθρα (*Pistacia terebinthus*), η **Κουμαριά** (*Arbutus unedo*), η **Αντρακλιά** (*A. Andrache*), ο **Σχίνος** και ο **Πρίνος** (*Pistacia lentiscus*, *Quercus coccifera*), ο **Βάτος** και η **Αγριοτριανταφυλλιά** (*Rubus fruticosus*, *Rosa canina*), η **Μυρτιά** και η **Λυγαριά** (*Myrtus communis* & *Vitex agnus castus*).

Φρύγανα. Ο ροζ και ο άσπρος **Αξίσταρος** ή λαδανιά (*Cistus incanus* & *C. Salvifolius*), ο άσπρος (Άνοιξη) και ροζ **Ρείκος** (Φθινόπωρο) (*Erica arborea* & *E. Verticillata*), ο **Ασπάλαθρος** (*Calycotome villosa*), η **Θρίμπα** (*Coridothymus capitatus*), ο **Αβαγιανός** (*Lavantula stoechas*) και τα αναρριχητικά **Αγιόκλημα** και η **Κληματίδα** (*Lonicera etrusca* & *Clematis cirrhosa*).

Ανοιξιότικη ανθοφορία στον Ελαιώνα.

Πάρα πολλά φυτά ανθίζουν στο υπόστρωμα του ελαιώνα την Άνοιξη δημιουργώντας ένα υπέροχο, πολύχρωμο πίνακα. Μοναδική είναι η διαδοχική ανθοφορία από τα **δύο είδη Ανεμώνας** (*Anemone coronaria* & *A. ranonina*), οι οποίες με τις πολύχρωμες ποικιλίες τους καλύπτουν μεγάλες εκτάσεις. Το ίδιο συμβαίνει και με την διαδοχική ανθοφορία της **Μαργαρίτας**, της οποίας τα δύο είδη (*Anthemis chia* & *A. arvensis*) «ντύνουν» κυριολεκτικά στα άσπρα τους λόφους και τους κάμπους. Αργότερα, μέσα στον Μάιο, εμφανίζεται η κατακόκκινη **Παπαρούνα** (*Paraver rhoeas*) η σπανιότερη πορτοκαλόχρωμη (*P. Levigatum*). Ιδιαίτερη εξάπλωση παρουσιάζει σε ορισμένους ελαιώνες ο **Ασφόδελος** ή ασπόρδουλας (*Asphodelus microcarpus*), το φυτό των Ιλισσίων Πεδίων των αρχαίων Ελλήνων.

Θα ήταν πέρα από τους σκοπούς αυτής της μικρής αναφοράς, η καταγραφή και των άλλων ειδών, όπως τα τέσσερα είδη αγκαθιών, τα περίπου δέκα πέντε είδη «σαλεπιτών» (*Orchis* και *Ophrys*), των ραδικιών και των άλλων μικρών φυτών που ανήκουν σε όλες σχεδόν τις οικογένειες.

Πανίδα του Ελαιώνα

Τα Θηλαστικά του Ελαιώνα

Η **Αλεπού** (*Vulpes vulpes*), το **Κουνάβι** ή ασιδί (*Martes foina*) και η **Νυφίτσα** ή ποντικονύφη (*Mustela nivalis*), (η οποία δυστυχώς τρώγοντας δηλητηριασμένα ποντίκια, έγινε ακριβοθώρητη), είναι τα σαρκοφάγα που συναντώνται στον ελαιώνα. Πανταχού παρούσα η Γαλιά, ο **σκίουρος της Λέσβου** (*Sciurus anomalus*), μοναδικός στην Ευρώπη. Επίσης βρίσκεται ο **Λαγός** (*Lepus capensis*) και ο **Σκαντζόχοιρος** (*Erinaceus concolor*). Τα δύο είδη **μεγάλων Ποντικών** είναι κοινά (*Rates rattus* & *R. norvegicus*) ενώ οι **δύο Μυγαλές** (*Crociodura suaveolens* & *leucodon*) και ο **Τυφλοπόντικας** (*Nanospalax leucodon*), είναι δύσκολο να απαντηθούν.

Τα Πουλιά του Ελαιώνα

Ο **Κοσσυφάς** (*Turdus merulla*), η **Τσίχλα** (*Turdus philomelos*) και το **Τσιρόνι** ή ψαρόνι (*Sturnus vulgaris*) είναι κάτοικοι του ελαιώνα και τρέφονται με τις ελιές τον Χειμώνα. Επίσης κοινά είναι ο **Καλόγιαννος** (*Erithacus rubecula*), ο **Σπίνος** (*Fringilla coelebs*), τα **δύο**

Καραμπάσια ή παπαδίτσες (*Parus major* & *P. caeruleus*), η **Σιταρίθρα** (*Alauda arvensis*), ο **Κορυδαλλός** (*Calerida cristata*), ο μικρός **Τρωγλοδύτης** (*Troglodytes troglodytes*), ο **Δρυοκολάπτης** (*Dendrocopus medius*), ο **Μαυροσκούφος** (*Sylvia atricapilla*), και το καλοκαίρι ο **Ασπρόκωλος** (*Oenanthe oenanthe* & *Oenanthe hispanica*). Σπανιότερα απαντώνται η **Sylvia melanocerhala**, το αποκλειστικό του ελαιώνα, **Sylvia olivetorum** και εδώ και λίγα χρόνια ο μικρός **Τρυποκάρυδος** (*Cethria brachydactyla*). Στους ορεινούς ελαιώνες ακούγεται το κακάρισμα και το φτερούγισμα της **Νησιώτικης Πέρδικας** (*Alectoris chucar*), η φωνή του **Κούκου** (*Cuculus canopus*) και το κελήδισμα του **Αηδονιού** (*Luscinia megarhynchos*) στα σύδενδρα με τα πλατάνια. Ο **Τσαλαπετεινός** (*Upupa epops*) φωλιάζει σε κουφάλες του ελαιώνα ενώ στα ξερά κλαδιά τρυπώνει η μικρή **Prunella modularis**. Είναι πια σπάνιος ο **τεράστιος Μπούφος** (*Bubo bubo*) ενώ πιο κοινός είναι ο **μικρός Μπούφος** (*Asio otus*). Δεν πρέπει δε να ξεχάσουμε την **Μπεκάτσα** του Χειμώνα. Χειμερινοί επισκέπτες είναι και δύο άλλα είδη Τσίχλας, η **Γερακότσιχλα** και η **Κοκκινότσιχλα** (*Turdus pilaris* & *T. iliacus*).

Τα Ερπετά του Ελαιώνα

Συναντάμε την **Χελώνα** (*Testudo graeca*) και έξη από τα δεκατρία είδη φιδιών του νησιού. Τον **Λαφιάτη** (*Coluber jugularis caspius*), τον **Σαπίτη** (*Malpolon monspessulanus*), το **Οχέντρι** (*Elaphe situla*), την **Σαίτα** (*Coluber najadum*), τον **Τόπακα** (*Eryx jaculus turcicus*) και την **Οχιά** (*Vipera xanthina*). Από όλα αυτά επικίνδυνη είναι μόνο η τελευταία. Επίσης την **Πράσινη σαύρα** (*Lacerta trilineata*) το **Ασφοντυλάρι** (*Ophisops elegans*), τον **Τυφλίτη** (*Ophisaurus apodus*), τον **Δράκο** (*Agama stellio*) και τον χαλκόχρωμο **Ablerharus kitaibelii**.

Εκτός από αυτά τα είδη, ένας τεράστιος αριθμός **εντόμων** συμπληρώνει την πανίδα του πανέμορφου Λεσβιακού Ελαιώνα, ο οποίος διυλίζει το άπλετο φως του νησιού και τονίζει την πληθώρα των χρωμάτων ενός μοναδικού τοπίου.

Μυτιλήνη Οκτώβριος 2000